

АПСНЫ

Ареспубликәтә хэынтқарратә усқарта «Апснымедиа»

2023 ш. март 2 № 10 (21.437)

ИШӘЫДАХНЫХЭАЛОИТ ААЦЫНРА ИАЦААИУА АМШ!

Ақыр иаңсоу, ҳапыр зқәу
Аахәса! Гәык-псыкала ишәы-
дахныхәалоит Жәларбжарәтәи
Шәымш – Март 8! Аапын иа-
ны иааиуеит шәныхәа, пшза-
рала, хаарала, гәыкрала еибарку.
Апңхәыс аҗаацәара еихазхауа,
ххәышҗарақәа змырзуа
рапҗха дгылоуп, лара илыдоуп
апҗарра, аманшәалара, аизы-
зыршәра. Еитәххәоит, еиқә-
шәырхоит ххәышҗарақәа,
иагышәыхҗоит. Ахәса убоит
хапҗсаара атқарқәа зегы рҗы,
еиуеипшым аусқәа қәфиарала
шәнапы рылакूप.

Март 8!

рзаазгәз афырхацәа, шәхәта шәакәзар,
лак-қакрак камҗакәа Апсәдгьыл ах-
чәоцәа шәнарылагьилеит. Ишәеиғьахшәоит агәабзиара,
анасып, агәыргьара, апҗсаара
иацу абзиарақәа зегы!

Ианакәызаалак еснагь шәыжә-
шәыр рыдышәцоит, шәҗаацәа,
шәгәакьацәа, шәыкәша-мыкәша,
шәааигәа иқоу гәцарашәкуеит,
шәылапш рхуп. Хдунеи қашәцоит
иқыианы, илашаны, ахаарей апҗ-
сарей атданы.
Шәара ишәаазеит хәжәлар Аиааира

Адныхәаларабғыц Агазетъ «Апсны» аусзуоцәа рахь

Апсны Ахәынтқарра анап-
Ахгара ахьзала, хәтала сара
сыхьзала гәык-псык ала акол-
лектив агазетъ «Апсны» аус-
зуоцәа ишәыдыснхәалоит
шәзанаатә ныхәа – амассәтә
информәциа ахархәагақәа
русзуоцәа Рымш! Ажурналистә
усура инанагзо ароль дуззоуп
адемократиәтә уаажәларра ашь-
ақгыларакны. Шәара шәусура
уаадоуп, атакҗхықәрагы ацуп,
атакҗы дууп. Шәара ауаажә-
ларра аинформәциа роуртә
икашәцоит, ргәаанагара
ашәақәыргылар шәац-
храуеит, аполитикатә, ауаажә-
ларратә процесскәа анырра
рышәтоит. Шәара ишәыбзоураны
хәжәлар хтәылакнеицш, аду-
неи ағы иқоу ахтысқәа ртәи
рахауеит. Ахәынтқарратә мчхара
аусбартақәеи АИХ-и лытшәа ама-
ны русура аинформәциәтә поли-
тика шьатас иамоуп, избан акәзар,
шәаргы харгы уснагзәтәны
хәақҗа иқәгылоу хәуаажәлар
реидкыларә, доухала реизхара
алыршара, апатриотизм рыла-
азара, иахәтәи аамтә иақәшәо
аинформәциәтә назаазара
апҗара. Шәара шәусура ауаа-
жәларрей ахәынтқаррей рзы хра-
змоу акакәны иқоуп есқынгы.

Ишәыдыснхәалоит иахәтәи
Амш. Ишәеиғьасшәоит ақәфи-
рақәа, аихьзара фәыцқәа, агәаб-
зиара, анасып.

**Апсны Ахәынтқарра Ахада
А.БЖЬАНИЯ**

***

Иара убас амассәтә инфор-
мәциа ахархәагақәа русзуоцәа
Рымш рыдырнхәалеит Апсны
Жәлар Рейзара Аиҗабы Лаша
Ашәба, Апсны Апыза-министр
Алексаңдр Анқәаб.

Урт аибашьцәа ргәы шьтырхуан...

Хәпсәдгьыл ашәартара
ианҗагыла, Қырҗтәыла ар шьа-
танкыла хәқәхра гәтәкыс иқәтаны
ианҗақәла, аҗа иқәцаразы, агә-
бьрей агәымшәарей ааргьшны
абьар шьтырхыц атыпҗацәа
еиҗамсәа иреиуоуп оыцба аеҳ-
шьцәа: усқан 16 шықәса зхытүаз
Илонеи 17 шықәса ирҗагылаз Ме-
деиәи Кәакәасқыраа.
Фыц игәылтүз агәил шәтеипш
ипшзаза, ақәыпшцәа зкәын-
шьшыла иаҗагылаз атыпҗацәа
Илонеи Медеиәи амалахазгы
аибашьра қалот хәа рхахьы
икамызт, зегь реипш, иазхәыцуан
ргәахәтәи анагзара. Илона
абжаратә цара ахыркәшараз
шықәсык лыгын, Медеиәи лакәзар,
Ақәатәи амузыкәтә цараиурта
авокал акәшәфы апышәарақәа
атаны дтәлеит ақароуп, ашыцәа
рцара нарыгзартә атагылазаашь
камлеит... Илона хәиҗәцәаҗа
лхы алалмырхәит, аха Медеиәи
мап хцәымккәан лахәшьей ларей
реибашьратә нысымға дахза-
лацәажәеит.

Аибашьра рапҗхәтәи амш
лгәаларшәо лажәа дналагейт уи:
– Аены, хгәыларә амахәага
ыкан, сашья усқан 5-шықәса
ракәын ихытүаз, уи зегы
дхәитцбын, сахәшьцәа хыкыи са-
рей агәырбьара хәазықәхәдҗон
шьыжы инаркны, «ткыс иах-
шәахҗаша», «хшыкәашаша»,
ажәакал, аҗырбара аамтә
хҗагылан. Ус, дук мырцәкәан
иаахаламит ажәабжь баапс, аи-
башьра ишаләгаз ала.
Медеиәи лажәақәа рыла, рқыта
җәқәашь иқәынхос ахацәа азәи
днымжәкәан абьар шьтырхыи аҗа
иҗагылеит, 16 шықәса зхытүаз,
зынза иқәыпшзы арпҗарцәаҗы
мацәымккәан еибашьра иҗеит.
«Аибашьра рапҗхәтәи амшкәа
инадыркны саб Митиеи (Дмитри),
саб иашья Гаррии, 16 шықәса
зхытүаз саб иашья ипҗа Ома-
ри Кәакәасқыраа Аиааира амш
акынза еибашьуан. Аибашьра
ашьтәхь рыхык ираамтәмкәан
рыдунеи рыпҗсахит. Иранашьоуп
ахамтәқәа.

Аха, сахәшьей сарей аибашь-
рахь хцара рапҗхәтәи амш азы
икамлеит. Аибашьра оҗз аахыла-
хыны еипш, енак саб сихәеит,
усқан, хәруаа ахьтәаз ахәы харак
«Андрюшья Кәакәасқыр иахыи»
хәа изышьтоу ахь аибашьцәа
анцо саргы сигарц, «ус баша из-
барц стәхуп» хәа иасхәеит. Иара
атәкс, «знык банца, шьтәхька
бышмырхынхәуа бдыруаз, бан-
ца уа баанхоит» – хәа иажәа
ааҗахитцәеит. Уи акәхеит, рапҗхәа
сара сҗеит, аибашьцәа ргәып
акны саанхоит, пьытрак ашьтәхь,
сахәшы Илонагы дсышьталаны
днеит, уигы шьтәхька хынхәышья
лымамызт», – лхәеит Медеиәи
лахәшьей ларей аибашьра рцара
шькәлаз лгәаларшәо.

«Саб Митиеи, саб иашья Гарри
уи ипҗа Омари, зцәыкәбарқәа
еиладәоз, насгы, хәтала, ан-
самбль «Ерцахә» акны ашәа
зхәоз: Нодар Бытәба, Валь-
тер җацлия, Капитон Чытанаа
ухәа 12-шәк еидызыкылоз
хәвзвод командақәтәшәыс
даман Вальтер җацлия, ар-
та акомандирс – Рафаел (Ра-
фик) Хәубутиа, абаталион
деиҗабын Сергеи Зыхәба, уи
ихатыпуащыс дыкан аҗбатәи
арта «Дед» акомандирс Фе-
ликс Цынцьяи.

Хгәыпш акны тыпҗацәас
аибашьцәа ирыцыз сахәшьей
сарей затәык хәкәын акнытә,
зегь хәхызауан, рылапш
хын», – лхәеит реибашьрамға
лгәаларшәо Медеиәи.

Анаофс, аибашьра адәаҗы
еиуеипшым атагылазаашьяқәа
шықәз азгәәтә, ахтысқәа шы-
рацәоугы улашь еиқәызташа,
лассы-лассы илгәалашәо
ахтыс аитәхәара далагеит.

(Алгартә 2-тәи ад.)

Аслан Бжъания имҗацигаз аилацәажәара

Февраль 28 азы Апсны Ахада Аслан Бжъания Амминистрцәа
Реилазарей Апсны Жәлар Рейзарей рнапҗгара алархәны,
есымчыбжәтәи аилацәажәара мҗацигейт, – иаанацхауеит
Апсны Ахада исаит.

Аилацәажәара артүа, атәыла
Ахада икәз ирейхәеит Урыс-
тәылатәи Афедерәциа ашка
иусуратә ныкәарей Ареспублика
Беларус ахь инейрей рылтшәақәа
ртәи. Рапҗхәа иргылары, Аслан
Бжъания дрылацәажәеит Минск
иқәзаара алтшәақәа, иатишьит
Беларус еснагь аишызаратә поли-
тика шымҗацәагәоз хтәыла
аганахәала. Ахәтәахәала, Белару-
с адымгылазеит 1992-1993 шықә-
сқәа ртәи аибашьра ашьтәхь
ИАР атәылақәа рганахәала Апсны
амацәаз ақара.

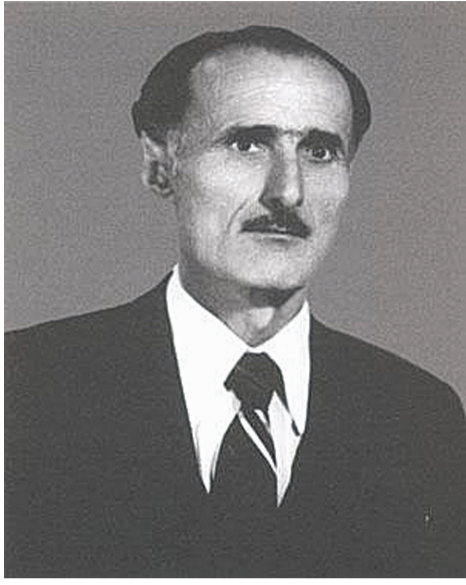
Минск ахәынтқаррақәа
рхадацәа реицәажәара аан
хықәкылатәи аиқәышахәтрақәа
алыршан. Урт рызкын атәылақәа

рысбагы ртәылахьчара амини-
стрәкәеи амәцзура чыдақәеи
рхырхартала амадарәкәа
рышыақәыргыларә, еконо-
микалу аусеицура артбара.
Аэкономикалу уссеицура
дазаатгылауа, Аслан Бжъания
аилацәажәара иалахәыз иргә-
лаиршәеит Алексаңдр Лукашенко
Апсны данықаз иара ишазгәеит
Апсны аинвестициәтә про-
ект дүкәа рынагзара интерес
ишимоу. Минсктәи аиҗыларә
аан аганқәа еиқәышахәтәеит
Очамчыра араион акны еицыр-
зеипшү апроект ду анагзарәзы.
Уақәа аусурақәа ирылагоит 2024
шықәса апрель иахымгәкәа.

(Алгартә 2-тәи ад.)

Владимир Ахьйба диижьттеи 85 ш. аїра иазкны

Ибафхатэра акэиц ҫыцэаауамызт

Владимир Ахьйба диит 1938 ш. ианвар 23 рзы Гэдоутэ араион Жэандэрыгыш акытан...

ипсы рыфэаран, егыцааиуан. Ифымтақэа рнылон ажурнал «Алашара», агазетқэа «Апсны капшы»...

хазы шэҫкэаны итыцит иажэеинраалақэа: «Еиызоит шыаҫа» (1971), «Адац» (1976), «Испыло, сызпыло» (1979)...

Абафхатэра злаз апоет Владимир Александр-иҫа Ахьйба диижьттеи 80 шықэса ҫит. СССР ашэҫыфэа Реидгылеи Апсны ашэҫыфэа Реидгылеи ирылаз

В. Ахьйба алитература бзиа ибон, инапы злакызалакгы уи дазхампышыр ауамызт. Абасала, ибафхатэра ҫыда ахы инардыруан. Ажэеинраалақэа

2014 шықэсазы акэзар, абафхатэра ҫаиматэ злаз апоет В. Ахьйба иреиҫу иажэеинраалақэа реизга «Иалкаау» хазы шэҫэны Апснытэи аҫынтшэҫтыжыртэ ит на ж ы т , и а м т а м к а з ы ҫыҫтазаара иалҫыз апоет Рауль Лашэриа иаҫыажаа ацданы. Абар, уи ацыҫтэахак иаҫоо: «Иҫыоушыа, Владимир Ахьйба поет-трибунк иаҫасабала сы х ы з ы р л а с ы р т э а п , с х ы

зырызгап хэа бзанҫыкгы ихы итамшэацызт, дагыштыамызт. Уи апсабара иахшаз, апсабара ахата еипш згэы аартыз ажэа сахьарк арҫеишы иакэын. Ицэа-хэақэа зныз ақбаад ббьыцкэа реиқэырҫабреи рылаҫырбарэи раха имамызт. Игэтыхақэа, ихыаа-уазырқэа знитоз, иқбаад ббьыцкэа шаҫа иҫыба иҫышэ-шэаны иҫэызыз Анцэа иоуп издыруа. Иахзынижыыз илитературатэ рҫеиамтақэа иара изхоит, ҫаргы иҫазхоит, ихыз ҫпоезиа абзибафэа рыфнуцка наунагза иаанхоит».

Апсны ашэҫыфэа Реидгыла апшыгарала Ақэа ақалақтэ Еизара ахатгыларэ иабзоурэны иаднакылаз ақэцара инақэыршэаны Владимир Ахьйба акыр шықэса дахынхоз Ақэа ақалақ Омар Беигэаа имфэҫы игылоу афнеи-хагыла атҫаҫы икыдцоуп (2015) имемориалтэ бэы.

ВЛАДИМИР АХЬИБА

САН БАХЬ

Са сышхэычзаз саб сыблаҫ дыршыт, Аха сынкаршэны ҫа насыпк ахь бымцеит. Инамцхэзанггы сгэйдкылан схы бшышыт, ҫа хатцак ибжы сахыбаа сқышыа мхышышыт.

Сан, бҫақ сацоуп сыпсы ҫанатцы, Бапсуара, быламыс иамазам чышэшык... Иреиҫу сашэақэа псыс бырхатца, Сыпсуаразгы быда исымазам хэшэык.

Баҫак сызгылаз саныҫам мышкы – Сыхызи сыжэлеи нас сабхызи адырбар... Са сыпсы змыртынчуа ыкоуп акы – Истахыцэҫкам быхыз аганах инхар...

Саб дысхыргахьан, сыҫан сымала, Амта нықэа ицон иахыеи-уахеи. Сыцкэынра сафсит, ицеит еҫарыуала, Мфобжара сымала схы сазынхеит.

АДУНЕИ АЗХЭЫЦРА

Афыстаагы дыкоуп, уи духызашт, – ихэеит. Фыстаас иҫоу – уи дуафуп, – ихэеит. Амаалық дыкоуп, уи уибашт, – ихэеит, Маалықс иҫоуггы дуафупсуп, – ихэеит.

Адуanei, дад, абас ишоуп, – ихэеит, ҫыара имырхэагоуп, ҫыара ипшшоуп, – ихэеит. Адуanei, дад, абас ишоуп, – ихэеит, ҫыара излоуп, дад, ҫыара иашоуп, – ихэеит.

Адуanei зегь, дад, иуаароуп, – ихэеит, Адуanei аҫы иҫоу, дад, ҫароуп, – ихэеит. Уахынзақоу, дад, қәпәроуп, – ихэеит. Уанатцахагы, дад, цәгәроуп, – ихэеит.

Адгылқэа ирықфэны, Ааҫынқэа ирылыфэны, Афырхатцара иахыфэны Ишытыцуеит уашэақэа.

бдуnei инахырт... Инапқэа қәҫхарц апҫцааха, Б-Руслан гәыҫрала жәфанахь бышытхт!..

Ашэти ашэти реаидкыл еибарпшзоит, Амцеи амцеи наскыа-ааскыа еибарпхоит. Ацқареи, о, амреи еибаршэтуеит, Адуnei хэыч адуnei ду еиқанархоит.

2. Руслан ибжы бахау? О, Аинал-пҫа, сыпшза, сбыхэоит, сгэы жьжыза, Ажәфән иалшәән етәәк тәлеит ижжаза, Уи кыздыршәәз хыза даблырцаз иццакуеит, Ах, сыетәәаша сьдгыл ашҫа игәкуеит!..

Бымшәән, о, бымшәәзан ахаҫаи, Дгыли жәфәни фырхатцабжык рмаҫаи.

Руслан игәырбәара, ифырхатцабжы

3. Сықәпәеит гәышпәыла, Абри адгыл сыхыҫеит, Апҫа ансыжәла, Сажәланы иҫасырхеит!.. Схы санфәх сдуззахт! Жәфанахь схарахеит, хыхь аетдәа қәҫцеит, Акыркырхәа ба бычцеит, Ажәфәнаҫы аетдәа Адгылаҫы еиқәсырхеит.

4. Аетдәа аетдәа иацоуп, Аетдәа аетдәала ипшзоуп.

Ахәахарак бсызықәтәоуп, иҫыбкаауеит сгәы, Сгәи бара бгәи еицдыршәтуеит мфәкы... Бгәи сара сгәи агәгәахәа еисыроуп, Баасамхагәзыр, хаи, пҫхашәроу?..

Аетдәа аетдәа иацоуп, Аетдәа аетдәала ипшзоуп.

Аетдәа аетдәала ипшзоуп, Урт ха ха хәҫ даара имацоуп, Бхы анаасшышы, сгәы аабшышызар иҫабуп, Еицпыҫо аетдәақэа еибатәуп!..

Аетдәа аетдәала ипшзоуп, Аетдәа аетдәа иацоуп!..

«САРА С-ШАМБОУП!» Дыткәән. Ддырхәәцәән Жәандәыргыштытәи аргыс, аха игәы мытрысит!..

Сара с-Шамбоуп. Шамба соуп сара. Сыпсадгылаз сацәшәәзом апҫра! Сыбла шәамбарц, са шәсеихсны сышәшы!

Аха шәшамбақәоуп, шәләшәуп, шәләшәы! Сиааира саатраҫ иҫоуп, абра, Ашамбақәа зегь шәызшызом шәара! ***

Апҫадгыл анеиқәхо зныкоуп, Знык уацәхьатц, иҫахоит.

О, знык назаза иҫоуп, Угәы анеиҫаҫа, уеилахэоит. Зны ужылар, иқазоу гәыкоуп, Знык! ҫазнык уеиқәнархоит.

ЖӘАФӘҫЫК...

Гәәфә дук сынтысын, ҫәәфә мфәла сҫон, Жәәфә хы сырхысын, Слеифеиуа сеимдон... Уа жәәфә шәты скымзи, Жәәфә-хә рҫы ипшшаан. Уа жәәфә лаҫш схымзи, Рыжәәфәгы хаан...

Рыжәәфәгы аацәырҫын, Рыцәәпшкықәа кассы, Рыжәәфәгы аахәыцмыцын, Иаатәлеит рыпсы...

Жәәфәшык азбәбцәа Сапҫха иаалашеит, Жәәфәшык азбәбцәа Сапҫха иаакәшеит...

Жәәфәшык азбәбцәа Ааицгәәстан срыткәеит. Жәәфәшык азбәбцәа Сааимаркын срыпкәеит...

Хәы-цыпҫхыза ашәтышкәа Срыштыамларц азы... Хәы-цыпҫхыза ашәт ссирқәа ҫысымларц азы...

Гәәфә дук сынтысын ҫәәфә мфәла сҫон. Жәәфә-хы сырхысын Рыжәәфәзәк дызгон!..

ДГЫЛИ ЖӘФӘНИ

Дгыли жәфәни срыбжәхеит, дгыли-жәфәни... Схы-сыпсы зегь қәтәахеит, о, избан?! Пҫхәызба бзиақ дысгәәпҫхеит, мап лкит. Лҫынза сымфә харахеит, са сыгәкит. Мратас дыкоуп, уи дқапҫхеит – са дыстәым. Дгыли-жәфәни срыбжәхеит – ҫыа сатәым!

АИНАЛ-ХӘҫЫ БАХЬ

1. Нақәак ахаан бахәәезом уаха, Б-Руслан аетдәәццеи

